

Nunanut Allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2023 (Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalackersuisoq)

Saqqummiussissut

Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2023 tassaavoq ukiumi kingullermi pissutsini pingaarutilinni Naalackersuisut suliniutaasa killiffiat pillugu kiisalu siunissami qaninnermi ineriartornermi isiginiagassat pillugit nassuiaat.

Aallarniutigalugu erseqqissaassutigissavara, matuma Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaasiap ilusilersugaanera pisarnermit allaanerummat. Tassa Naalagaaffinngornissamut Nunanullu Allanut Naalackersuisoqarfiup oqartussaaffigisaasa iluini kisimi immersugaalluni taamaattumi pisarneq malillugu naalackersuisoqarfimmit tamaginnit immersugaanani. Siuliini iluseq atorneqartarsimasoq piffissartornarpallaartutut nalilerneqarsinnaavoq Nunanut Allanut tunngasutigut Naalackersuinikkut nassuiaat imartoorujussuusarsimammat, aammalu inatsisartuni oqallinnerit imarisaanut ilaatigut tunngavallaartarsimanatik.

Nunarsuarmi pissutsit allanngorsimapput - peqqarniisaarnerit aamma silap pissusaata allanngorneri pissutigalugit pissutsit Issittumi nalunngisagut allanngorput. Ruslandip Ukrainemut saassussinera Issittumi kinguneqartitsivoq. Issittoq sakkulersuuffiunngittuassaaq peqatigitilluguli nunarsuarmi pissutsit allaasut atorsinnaaneri ilinniartariaqarpagut. Tassanngarpiaq danskit naalackersuisuinik illersornissaq pillugu isumaqatigiissutip ilaa siulleq Naalackersuisut aallarnissarpaat, tamannalu 2023-p ilarujussuani initusimaqaaq. Tamannalu ukioq 2024-imut nangippoq. Ruslandip Ukrainimut sakkutuunik isaatitsinerata kingunerittaaq Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suleqatigiinnermut sunniuteqarput. Issittup Atlantikullu Avannaanik alapernaarsuineq nukittorsassavarput taamaattumillu timmisartuaqqanik inuttaqanngitsunik ungasissumut ingerlasinnaasunik pisiniarnissamut aningaasaliinerunissamut immikkoortitsisoqarpoq. Kalaallit Nunaanni illersornissamut isumannaallisaanermillu suliasap kalaallinut innuttaasunut iluaqutissanngornissaa pingaaruteqarpoq. Taamaattumik nuannerpoq, Issittumi Tunngaviusumik ilinniarnermut akuersaartumik qinnuteqarnerit siumut sammisumik tapersersinnaagatsigit.

Ruslandip Ukrainimik saassussinerata kingunerisaanik Issittumi Siunnersuisooqatigiit sulinerani suleriaatsinik nutaanik 2023-mi takussutissiivoq. Naak taamaakkaluartoq siunnersuisooqatigiit sulinerata ilaani suleqatigiissitat matumani ilanngullugit alaatsinaattut kiisalu 2023-mi immikkut ilisimasaleqatigiit aallateqqinnissaat periarfissaqarsimavoq. 2025-mi Norgemit Issittumi Siunnersuisooqatigiinnut siulittaasoqarfik Kunngaqarfiup Danmarkip, Danmarki, Kalaallit Nunaat Savalimmiullu ilanngullugit, tigussavaa tamatumalu kingorna 2027-mi siulittaasoqarfik Sverigemut tunniutissallugu. Naalackersuisunut pingaaruteqarpoq, Kalaallit Nunaata, Kunngaqarfiup issittumi ilaatut, immikkut siulittaasoqarfiup ilarujussua isumagissagaa. Issittumi Siunnersuisooqatigiinni sulinerup kalaallinut innuttaasunut naleqarnissaa Naalackersuisunut pingaaruteqarpoq.

Nunatta Nunanut allanut, Sillimaniarnermut Illersornissamullu politikikkut Periusissiaat ukioq manna saqqummiunneqarpoq, piviusunngorlunilu Inatsisartuni partiit suleqatigalugit. Periusissiaq naleqatitatsinnik aallaaveqartoq saqqummiussinnaagamikku Naalackersuisut tulluusimaarutigaat. Periusissap taaguutaa ”Nunarput Nunarsuarmi – Pineqartilluta ilaasassaagut” ersersitsisuuvoq, Kalaallit Nunaat Issittorlu pillugit suliasani uagut ilanngunneqassasugut.

Ukiumoortumik USA-mik Joint Committeemi ataatsimeeqateqarni 2023 septemberimi Qaqortumi ingerlanneqartumi Naalakkersuisut qaaqquisuupput. Naalakkersuisunut nuannerpoq Joint Committeemi ataatsimiinnerit aqputigalugit USA-mik suleqateqarneq nukittorsarneqarsinnaammat. Immikkoortut soorlu Ilisimatuutut misissuinerup, kulturip, aatsitassat, nukissiuuitit, avatangiisuit, niuernerup aningaasaliinerullu saniatigut, peqqinnissaqarfimmut immikkoortoq aamma silap pissusianut tunngasut, Inatsisartunit kissaatigineqartut Joint Committeemi suleqatigiissutissatut ilippaateqartutut oqaloqatigiissutigineqarput. Joint Committeemi sulinerup saniatigut inuussutissarsiutit pillugit oqalliffimmik aaqquissuusoqarpoq, tassani pissutissaqarlualersitsivoq Kalaallit Nunaata USA-llu akornanni niuernissamut periarfissat niuermullu akornutaasunut tunngasut pingaarutillit oqallisiginissaannut.

Tuluit nunaannik niuernikkut isumaqatigiissuteqarnissaq ilimanaateqartoq pillugu oqallisigininnerit, Tuluit nunaannik oqaloqatiginneq sulii ingerlaleruttorpoq.

EU suleqatit peqatiginnera pingaaruteqarsimavoq taamaattumillu nuannerpoq, 2023-mi decemberimi aatsitassat naleqartuartinneqarnissaannut ineriartortitsinissamik siunnerfeqarluni suleqatigiinnissaq pillugu Naalakkersuisut isumaqatigiissuteqarmata, illuatungeriit tamarmik periarfissanik neqeroorfineqarlutik. Isumaqatigiissut pingaarnarpaat eqikkarlugit atsiorneqareernerani EU Kalaallillu Nunaat peqatigiillutik siunnerfeqarluni suleqatigiinnissap atuutsinneqalernissaanut aalajangersimasumik iliuusissatut pilersaarummik ineriartortitsissapput.

2021-mi Beijingimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfianik Naalakkersuisut ammaapput, kisianni ukioq maannamut oktoberimut coranap tuniluunna pissutigalugu sinniisoqarfiup pisortatigoortumik ammarnissaanut periarfissaqarsimangilaq. Sinniisoqarfiup pisortatigoortumik ammarneqarnerani Naalagaaffinnngornissamut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq qaaqquisuuvoq, nuannerporlu inuppassuit soqutiginnittut peqataasut takullugit. Kinami niuernikkut akissaarfiusinnaasut aaqquiffiginnaanerannut sinniisoqarfik ilapittuissaaq. Kina nunaavoq aalisakkanik qalerualinnilu annerpaamik avammut niuerfigisarput. Nunatsinnullu niuernikkut pissutsit naapertuilluartaunissaat naalakkersuisut aalajangiusimavaat.

Kalaallit Nunaata Islandimi sinniisoqarfiani ersarissumik malugineqarsinnaavoq Kalaallit Nunaata Islandillu akornanni illugiilluni soqutiginninneq annerulersimasoq. Atuutilersitsinissamut programmi ”Declaration of Cooperation” 2022-mi atsiorneqartup ataqatigiissumik oqaasertaliornera isumaqatigiinniarnerrillu 2023-mi immikkut ukkanneqarsimapput. Programmimi ilaapput suliaqqarfiiit arlallit soorlu ilaatigut niuerneq, aalisarneq, aningaasaqarnikkut suleqatigiinnit, naligiisitaaneq, avatangiisit, silap pissusaa kulturilu.

Tamatuma saniatigut kalaallinut innuttaasunut konsuli aqputigalugu ikiunneq pillugu danskit aallartitaqarfiat suleqatigineqarpoq. Islandimi kalaallit ingerlatsisut, soorlu suliffeqarfiit namminersortut, eqqumiitsuliortut allallu kulturikkut ingerlatsisut siunnersorneqarumallutik saaffiginnittunut, tassani aamma ilaapput Islandimiut ingerlatsisut Kalaallit Nunaannut soqutiginnittut, Islandimi attaveqarfissaannik sinniisoqarfik tapersersuiniarpoq oqinnerulersitsiniarlunilu. Suliaqarnerup qaffasissusaa sulii qaffakkiartorpoq, taamaattumik sinniisoqarfimmi sulisut amerlassusaasa annertusineqarsinnaanera soqutiginarsinnaavoq.

Taamatut oqaaseqareerlunga Nunanut Allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat Naalakkersuisut Inatsisartunut sammisassanngortippaat.